

Johan K. Joensen, limur í Fíggjargrunninum:

Fíggjareftirlitið sovið í tímanum

-Tað, sum danska Fíggjareftirlitið átti at gjørt í 80-unum, tað gjørdur teir í 90-unum - og tá var alt ov seint sigur Johan K. Joensen fyrrv. sparikassastjóri. Hann fýlist at manglandi samskiptinum millum Fíggjareftirlit og landsstýrið.

Nú so nógv verður tosað um bankabjargingarnar, kreppuna og eisini uppleggið til komandi samráðingar við donsku stjórnina hava við biðið fyrrverandi stjóran í Sparikassanum og lim í Fíggjargrunninum, Johan K. Joensen um eina viðmerking.

Hann heldur tað er sera umráðandi alla tíðina, tá hesi mál verða umrødd at hava í huganum, hví alt endaði so og hvussu.

-Bankakreppan í Føroyum gjørdist so nógv størri, enn hon var í grannalondunum. Har snúði tað seg um eini 2 til 6% av bruttutjóðarframleiðsluni. Hjá okk-

um liggur talið omanfyri 50%. Tvs. at støðan her hevur verið nærum tiggju ferðir verri enn hjá okkara grannum í Noregi, Svøríki og Finlandi.

Johan K. Joensen heldur tað er ógvuliga týðningarmikið - fyrri at skilja kreppuna og fyrri at finna útvegir fyrri at loysa hana - at vit kenna orsøkina til kreppuna.

Hann heldur ikki okkum nýttast at fara í onnur lond at spyrja serfrøðingar har, hví kreppan tók seg upp og gjørdist so álvarslið.

Gloyma ressurs-spurningin

Tað vita vit nógv betur sjálvi. Men fyrrverandi sparikassastjórin heldur, at vit føroyingar og ikki minst politikararnir tosa alt ov lítið um hetta, sum hevur verið orsøkin til støðuna, nevnliga tað, at vit vórðu útrendir á fjarleiðum og máttu dúva upp á heima-leiðir, sum vórðu nógv minni. Hetta var ein harður stoytur móti teimum, sum høvdu skip og róku fiskivinnu.

Vit komu so inn á heima-leiðirnar og hava verið her í 40 ár. Hesar heimaleiðir eru so smáar, at tað er hetta, sum hevur skapt trupuleikarnar og fekk vinnan ein

dyggan smeit frá síðst í 70-unum og úteftir. Um somu tíð gjørdist lánmarknaðurin nógv meira opin. Ístaðin fyrri at bremsa, so fingur vit eina kreditviðkan.

Johan K. Joensen heldur avgjørdur fyrri, at henda útviklingin átti danska bankaeftirlitið at sæð.

-Eg vil siga tað soleiðis, at tað, sum Fíggjarlitið átti at gjørt í 80-unum, tað gjørdur teir í 90-unum - og tá varð tað alt ov seint. Tá var ein í eini dyggari kreppu.

Johan K. Joensen sigur viðari, at tað tykist sær sum at kommunikationin millum bankaeftirlitið og landsstýrið hevur verið nærum

Johan K. Joensen, fyrrv. sparikassastjóri:

Rætt at viðgera rentu við danir

Uppá stytri sikt er tað rætt at tosa um rentuna í samráðingunum við danir - upp á longri sikt er tað rætt at taka hin spurningin upp - hvør skal gjalda fyrri bankabjargingarnar. Hetta sigur fyrrverandi sparikassastjórin og limur í Fíggjargrunninum, Johan K. Joensen. Hann sær ein vanda í, at familjur við arbeiði, stinga í sekk. Er skattatrystið orsøkin má okkurt gerast nú, og her er rentan so ein loysn.

Johan K. Joensen visir á, at okkara skuld er vörðin so mikið stór, at skattatrystið, sum verður lagt á vanligu føroyingin fyrri at kunna gjalda hesa skuld aftur, er vörðin so stórt, at tað er ein álvarsspurningur fyrri alt samfelagið.

Hann visir á, at hetta rætt og slætt leggur lamið og forðar tí at koma fyrri seg aftur.

-Tað er givið, at tá ein stórir partur av framleiðsluvirðinum er farin til at gjalda rentur, so er tað við til at leggja lamið lamið.

Johan K. Joensen sigur, at føroyingar í dag eiga at gera sær greitt, at høvuðstrupulleikin í allari kreppuni er tørvur á ressursum. Hetta smittar av í bæði í sekund- og tertieru vinnunum.

-Tað eru teir serfrøðingar, sum siga, at vit bara mugu gera okkum greitt, at tað er bert pláss fyrri einum munandi minni tali av fólki í hesum landi. Hvát heldur tú?

-Tað vil eg als ikki úttala meg um. Men vit mugu gera okkum greitt, at landgrunnurin ber bert avmarkaða nøgd av fiski. Hartil er tó at siga, at vit hava fingið fiskasløg á djúpi vatni aftrat so

sum upsa og kongafisk og síðani eisini alivinnuna og hon rúmkar sjálvandi um okkara møguleikar.

Johan K. Joensen viðgongur, at flytingin er stór, men hann heldur tað er umráðandi at finna alla orsøkina til tess.

Hann sigur, at er tað so, at fólk, sum hava gott arbeiði men kortini meta skattatrystið vera ov og høgt og tí velja at flyta av landinum, so er nakað galið.

Vit kunnu tó ikki sleppa undan eini ávísari flyting leggur hann aftrat.

Rætt at bjarga

Johan K. Joensen telist millum teirra, sum heldur tað var rætt at bjarga bankunum á sinni. Hann heldur føroyingar hava givið sær alt ov lítið fer um, hvat veruliga hevði hent, um bankaskipanin datt sundur.

-Eg dugi ikki at ímynda mær, hvussu tað hevði borið til at komið upp aftur úr øskuni, eftir at øll bankaskipanin fór.

Johan K. Joensen heldur tað vera rætt at fara til Danmarkar at samráðast um rentuspurningin, um tað kann hava við sær, at tað verður lætt um skattatrystið,

og vit harvið fáa steðgað ringastu fólkatflytingini. Men hann roknar við, at danir fara at seta sum treyt, at almennu tænastuveit-ingarnar minka samsvarandi fólkatálinum.

-Men sjálvandi bera danir eisini ótta fyrri, at føroyingar

ikki skulu hava víðurkent kreppuna og støðuna og enn minni vilja gera tað, um teir geva okkum eina hjálpanð hond.

Uppá fyrispurning um føroyingar ikki hava víðurkent kreppuna sigur Johan Joensen, at tað mugu

eingin - hóast hon hevur rið stór millum sama stovn og danska ídnaðarmálaráðið og harvið stjórnina.

-Meinar tú harvið, at danska Fíggjareftirlitið ikki hevur røkt sínar skyldur í Føroyum?

-Eg vil ikki siga tað upp á

handa mátan. Men heldur, at teir hava verið seinir í at "gripa inn".

Johan K. Joensen sigur tó, at tað er so lætt at vera eftirklókur og tað ynskir hann ikki. Men hetta er so ein sannroynd.

vit hava, tá ein stórir partur av fólkinum stingur í sekk.

-Tað er tí avgjørt rímuligt at tosa um tað, sum ávirkar skattatrystið í løtuni, og tað er m.a. rentan.

So upp á stytri sikt er tað rætt at tosa um rentuna í

samráðingunum við danir - uppá longri sikt er tað rætt at taka hin spurningin upp - um hvør skal gjalda fyrri bankabjargingarnar.

jan